

‘De hoogste vorm van complementaire zorg is lachen.’ Marcellino Bogers is bloedserieus terwijl hij de stelling formuleert. En als hij het zegt is het vermoedelijk nog waar ook, want hij kent de praktijk van de zorg. Hij stond 16 jaar aan het bed en bleef zich daarna ook met veel passie tegen de zorg aan bemoeien. Als actievoerder, belangenbehartiger, docent en nu als congresorganisator.

Yoeke Nagel

Zorgcongres-organisator Marcellino Bogers: ‘Aan het bed minimaal een glimlach...’

Marcellino Bogers

Als je werkt in de zorg ben je misschien al eens te gast geweest bij Marcellino Bogers. In 2011 richtte hij samen met Fransiska Kleijer *Congressen MetZorg* op. Onder die naam organiseren ze samen congressen rond alledaagse zorgthema's, met vaak onalledaagse namen: Het Nachtcongres, Congres Pijn is van Iedereen, De Nieuwe Wondere Wereld van Dementie en natuurlijk Humor als Verpleegkundige Interventie. Over dat laatste onderwerp schreef hij ook een boek. Helemaal gericht op de mensen die werken in de zorg, want daar gebeurt het, daar is hij van overtuigd. ‘Werken in de zorg is het mooiste rofberoep dat ik ken. Toen ik 17 jaar en zeven maanden was mocht ik aan de slag als ziekenverzorger in verpleeghuis Margriet in Nijmegen. Daar zag ik van alles gebeuren waar ik grote vraagtekens bij had. Waarom zo? Kan dat niet anders?’ Toen hij later werkte in psychiatrisch ziekenhuis Wolfheze probeerde

hij als voorzitter van de leerlingenraad de zorg te veranderen.

‘Ik moet bij het management zijn,’ dacht ik toen. ‘Daar moeten de veranderingen worden ingezet.’ Dus deed ik een managementopleiding en ging op de PUK (Psychiatrische Universiteits Kliniek) van het Radboud werken als teamleider. Mijn invloed bleek daar helemaal niet zo groot als ik had gedacht. ‘Ik moet bij de opleiding zijn,’ dacht ik vervolgens, ‘waar verzorgenden en verplegenden leren hoe ze beter kunnen functioneren.’ Dus ging ik lesgeven. Opnieuw viel het me tegen wat ik kon bewerkstelligen aan veranderingen in de zorg. Uit boosheid ontketende ik samen met opstandige verpleegkundigen en verzorgenden De Witte Woede en richtte in 1988 de VVIO (Verpleegkundigen en Verzorgenden in Opstand) op, wat later NU91 werd. Ik werd beleidsmedewerker bij NU91. Daarna heb ik samen met Fransiska een congrespoot voor de gezondheidszorg opgezet bij een grote uitgever. Toen bleek dat steeds geld belangrijker was dan de inhoud, besloten we Congressen MetZorg op te richten voor congressen met een kloppend zorghart.’

Dringend behoefte aan een lach

Zo heeft hij met zekerheid zelf vast kunnen stellen waar de bron zit voor die kwaliteitsverbetering waar managers en beleidsmakers het altijd over hebben: dat zijn de mensen die het werk doen. Simpel zat. Wie verdieping van het werk in de zorg wil, gaat vanzelf anders te werk. Hij ziet het gebeuren. ‘Op dit moment is de hele zorgsector aan het kantelen. Verpleegkundigen en verzorgenden voelen dat ze te vaak met lege handen staan. Dan ligt het voor de hand om complementaire zorg te willen geven. Op dat vlak is nu veel meer mogelijk dan zeg vijf jaar geleden. Het is sowieso professioneler geworden: je kunt er een opleiding in volgen en er is kwaliteitsbewaking. Het is geen magie meer.’

En dan tovert hij zijn belangrijkste verpleeg-

kundige interventie tevoorschijn: de lach. De eenvoudigste, goedkoopste en meest effectieve complementaire zorg die je kunt bieden. Zowel de bezorgde patiënt als de sappelende zorgwerker, van de spoelkamer tot de OK, heeft dringend behoefte aan humor, relativering, een lach. 'Hoe het werkt, vraag je? Bedenk zelf hoe je het ervaart als een huisarts een grapje maakt! Die staat boven de materie, die weet precies waar hij het over heeft en die wordt zelfs eerder vertrouwd dan een droogkloot die je met een uitgestreken gezicht te woord staat. Op z'n minst een glimlach aan het bed maakt een wereld van verschil, omdat een glimlach direct ontspanning geeft: een lach is de kortste weg tussen twee mensen. Nou ja, er is er nog wel eentje, maar de lach is in de zorg wel veel praktischer.'

De regie terug

Marcellino Bogers beweert niet dat je dus al mop-pentappend langs de bedden moet gaan. Humor is een vorm van relativieren, een breekijzer om door de spanning, angst en pijn heen te komen, en een manier om het stofje in je lijf aan te maken waar je je beter van voelt. 'Probeer maar!' nodigt hij uit. 'Glimlach! Trek die mondhoeken omhoog en je voelt je meteen al anders. Je kunt niet wanhopig zijn, of lamlendig en uitgeput van je lange diensten, als je alleen al glimlacht. Humor betekent niet dat je ontkent hoe akelig het is om ongezond te zijn, maar het maakt direct contact met het gezonde deel van de mens. Lachen om je eigen verdriet en pijn geeft de regie terug aan zowel patiënt als verpleging. Het is vast niet voor niks dat er geweldige grappen ontstaan in situaties die somber en uitzichtloos lijken. Is de jodenmop, de witz, als fenomeen niet legendarisch? In de zorg valt ook veel te lachen hoor. Ik herinner me een nachtdienst waarbij een patiënt zo verschrikkelijk aan het zeuren was – niks deugde, overal klaagde hij over. Dat is niet vol te houden zonder humor. Op zeker moment ben ik stilletjes naar onze koffiekamer gegaan, heb de deur dichtgedaan en heb vijf minuten lang die vervelende vent na zitten doen. Met stemmetjes en overdreven gebaren. Heerlijk. Dat hielp niet alleen mij om stoom af te blazen, maar m'n collega's hadden daarna ook weer meer geduld met die vent. Een lach kan op die manier het verschil zijn tussen gezond blijven en door kunnen gaan met je werk,

of met een burn-out thuis komen te zitten. En patiënten hebben net zoveel behoefte aan een lach. Eventjes een momentje ontspannen. Toen ik vroeger met de koffiekar door de gangen reed riep niet eentje, maar wel honderd mensen op een dag me achterna: 'Heb je ook een cognakkie voor me, broeder?' Niet bijster origineel misschien. Maar pas nu herken ik het als een poging om de situatie lichter te maken. Zo'n poging moet je honoreren met een lach of met een grapje terug.'

De lach brengt ontspanning en verbinding tot stand. Natuurlijk, als je een begenadigd moppentapper bent, zou je het eens kunnen proberen aan het bed. Maar de grote waarde van de lach wordt veroorzaakt door de verbinding. Gezien worden, contact voelen, even aan iets heel anders denken dan aan die veel te onrustige nachtdienst, aan de slechte prognose, aan pijn, angst of slapeloosheid. Een goed begin voor het teweegbrengen van een lach is oprechte persoonlijke belangstelling. 'Wat is dat touwtje om je pols eigenlijk?' vraagt Marcellino opeens. We lachen. Zo simpel is het dus. ■

